

BENELUX VERSTEVIGT MILITAIRE SAMENWERKING MET QRA OVEREENKOMST

Op woensdag 21-12-2016 werd in Rotterdam het 'technical arrangement' (TA) ondertekent betreffende een gezamenlijk Nederlands-Belgisch QRA door de militaire leiding van beide luchtmachten en de Luxemburgse ambassadeur. De Nederlandse minister van defensie Jeanine Hennis -Plasschaert en haar Belgische ambtgenoot Steven Vandeput waren hierbij aanwezig.

Al op 04 maart 2015 werd het principe verdrag voor een gezamenlijk QRA (Quick Reaction Alert) in de Benelux ondertekent door de ministers van defensie onder toezicht van de premiers van beide landen, maar de precieze uitwerking met specifieke details, voorwaarden en procedures werd bezegeld met de TA. Voor Luxemburg tekende ambassadeur Pierre-Louis Lorenz beide keren en in de TA tekende de operationele bevelhebbers van de Nederlandse en Belgische luchtmacht in de persoon van de Nederlandse commandant der luchtstrijdkrachten luitenant-generaal-vlieger Dennis Luyt en de Belgische commandant van de luchtcomponent generaal-majoor-vlieger Frederik Vansina. In de wereld is dit een uniek verhaal omdat de soevereiniteit van een luchtruim van drie partner-landen door twee van die landen bij toerbeurt wordt geregeld (Luxemburg heeft zelf geen luchtmacht, - en het luchtruim wordt al jaren bewaakt door België). Dit kan alleen als er een groot vertrouwen is, - en dat is er, - en dat niet alleen, - in politiek opzicht. Ook praktisch gezien zijn er al veel vormen van samenwerking aan de gang (zoals bijvoorbeeld bij de marine) die zo vergaand zijn dat het nauwe belangstelling van het buitenland heeft. De QRA is een logische stap. De samenwerking heeft omdat het al een tijdje loopt een haast natuurlijk karakter gekregen en biedt beide landen kosteneffectieve voordelen. Voor de QRA is dat niet anders. Op de vraag van Pilot en Vliegtuig hoe de reacties van het buitenland zijn op dit verdrag antwoordde mevr. Hennis-Plasschaert dat er toch met het nodige ontzag gekeken wordt hoe wij in de Benelux deze stappen nemen en men haast applaudiserend toekijkt. Dit in een tijd waarin exits van samenwerkingsverbanden worden ontketend kunnen deze goede vormen van samenwerking juist als voorbeeld dienen.

VERANTWOORDELIJKHEIDS-GEBIED WORDT GROTER

Het is niet alleen het verwantschap als buurlanden en de gelijkenis in denkbeeld van defensie en organisatie daarvan die deze samenwerking stimuleert, maar ook doelmatig gebruik van de militaire middelen in een tijd waarin deze toch enigszins schaars zijn stimuleren de Benelux landen tot deze samenwerking en zij kunnen daarmee sterker naar buiten komen. Voor wat betreft de QRA zijn de gevaren die de landen bedreigen van hetzelfde karakter en de reactie daarop ook. Tot nu toe stonden zowel in België als in Nederland twee F-16's klaar 24/- 7 de klok rond. Dit wordt nu twee F-16's (-met twee vliegers en twee technici) die per toerbeurt in een periode van vier maanden door Nederland worden geleverd van de vliegbases Volkel of Leeuwarden of door België vanaf de Vliegbases Kleine Brogel of Florennes. De gebieden waarover verantwoordelijkheid bestaat overlappen elkaar en strekt zich uit boven het vaste land boven Nederland, België en Luxemburg tot een gebied tot boven de Noordzee tot 200 kilometer noordelijk van Den Helder in het zogenaamde FIR Amsterdam. Men vindt het acceptabel dat er na de tijd nodig voor de 'scramble' ook een vliegtijd aan vast zit die enige minuten kan duren in de orde van grootte van 5-10 minuten en in het ongunstige geval 15 minuten. Hierbij zal zeker, indien nodig sneller dan het geluid worden gevlogen en zal de knal van de 'sonic boom' boven Nederland gehoord kunnen worden, en in het ongunstigste geval ruiten laten springen. Op

vragen van de pers of dit dan niet een te lange reactie-tijd was kon Dennis Luyt beamen dat er elders in Europa landen en gebieden zijn die een groter oppervlak inhouden voor de QRA verantwoordelijkheid door twee vliegtuigen.

DOELMATIG GEBRUIK

De doelmatigheid houdt in dat er vanaf nu twee F-16's elders kunnen worden ingezet en dat is heel fijn omdat beide landen internationale verplichtingen aangaan die mensen en materieel kosten zoals bijvoorbeeld de 'air policing' vluchten boven de Baltische staten waaraan beide landen in NAVO verband aan gecommiteerd zijn. Bovendien gaat in de toekomst spelen dat het aantal beschikbare eenheden kleiner wordt als Nederland overgaat op de F-35 Lightning II (JSF). Weliswaar neemt dan de gevechtskracht per unit toe, maar er zijn wel minder units beschikbaar (van 67 naar 37 stuks). België heeft die stap naar vervanging nog niet gezet, maar er is wel een procedure die dat onderzoekt. Afhankelijk van de keuze voor de thans beschikbare gangbare gevechtsvliegtuigen of misschien toch ook de F-35 Lightning II kan ook daar een verdere vermindering van het aantal eenheden het geval worden.

NAVO VERANTWOORDELIJKHEDEN

De QRA onderscheppingen draaien vooral om vliegtuigen die niet geïdentificeerd kunnen worden, bij verlies van radiocontact om welke reden dan ook. In militair opzicht zijn dit Klassiek natuurlijk Russische vliegtuigen zoals de Tupolev 'Bear' lange afstand bommenwerpers die het FIR Amsterdam vanaf het noorden naderen. Zowel Nederland en België hebben in dat opzicht al jaren hun verantwoordelijkheid binnen de NAVO. Het gaat de Russen er om te kijken hoe accuraat de defensieve acties in Europa zijn. De onderlinge Europese luchtmachten zijn dat ook en meestal wordt een onderschepping eerst door Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk of Denemarken gedaan die een escort verzorgen tot aan het verantwoordelijkheid gebied van de Benelux, waar deze dan door onze vliegtuigen wordt overgenomen. Van neerschieten is natuurlijk geen sprake, maar de Russen zetten hun transponders uit en zijn dan zeer hinderlijke objecten in het civiele luchtverkeer. Een escort is dan absoluut noodzakelijk om ongelukken te voorkomen. Na verloop van tijd gaan de Russen vanzelf weer weg. De laatste tijd zet Rusland de supersonische Tupolev 'Black jack' bommenwerper vaker in boven de Noordelijke Atlantische oceaan en dat geeft een andere dynamiek gegeven het feit dat dit vliegtuig potentieel met mach 2 onze verantwoordelijkheidsgebieden zou kunnen naderen. De onderscheppingen met de Russen komen enkele keren per jaar voor.

'RENEGADE' PROCEDURE

Het gebeurt ook wel eens voor dat er een civiel vliegtuig om welke reden dan ook niet goed reageert op radio communicatie. Ook in deze gevallen volgt onderschepping. Sinds de aanval op het World trade center in New York is men compleet anders gaan denken over gevaren vanuit de lucht en is de procedure 'Renegade' ontwikkeld tegen civiele vliegtuigen met een terroristische dreiging. Vliegtuigen die gekaapt zijn en als vliegende bommen zullen worden gebruikt vormen natuurlijk een nachtmerrie. Luchtverkeersleiding van diverse landen werken samen, maar boven Nederland ligt de verantwoordelijkheid bij het Air Operations Control Station Nieuw Milligen (AOCS-NM) die radar beelden ziet en radiocontact maakt met doel en van waaruit operatie 'Renegade' zal worden geleid. In België gaat dat via Control en Reporting Centre (CRC) in Glons en puur militaire onderscheppingen worden gedirigeerd van uit het Navo-Combined Air Operations Centre (CAOC) in Uedem Duitsland.

SNEL HANDELEN

In het geval van terroristische dreiging moet er héél snel gehandeld worden en is dus nu voor de Benelux ook goed afgetimmerd in die zin dat het in alle gevallen duidelijk moet zijn wie instructies en het eventuele bevel tot neerschieten geeft. Als de gevechtsleiding van het AOCS-NM of het CRC informatie krijgt van een ongeïdentificeerd vliegtuig dan wordt

onmiddellijk de QRA geactiveerd. In de tussentijd volg druk overleg. Voor het Nederlands luchtruim gaat dit via de minister van veiligheid- en justitie die het hoofd van de gevechtsleiding opdracht geeft. Let wel, dit kan inhouden dat Belgische F-16's het werk gaan doen en andersom geldt dit voor België ook waar de combinatie CRC en minister van defensie aan de orde zal zijn. Natuurlijk zal een verdacht vliegtuig eerst benaderd worden en er zal door de F-16 piloten met handgebaren worden gewerkt, om dreiging uit te sluiten. Het kan bijvoorbeeld zijn dat het hele radiocommunicatiesysteem is uitgevallen. F-16 piloten kunnen via bepaalde techniek en hun ervaring inschatten of de situatie goedschiks dan wel kwaadschiks is. In het uiterste geval wordt geweld gebruikt, maar daarvan is het Luxemburgse luchtruim uitgesloten, zo staat het in het verdrag.

BIJZONDERE VLUCHT

Om deze belangrijke stap in de militaire samenwerking tussen Nederland en België te vieren werd er vanaf Rotterdam-The Hague airport een speciale vlucht gemaakt met een Embraer ERJ-145LR van de Belgische luchtmacht die in de lucht 'onderschept' werd met twee Nederlandse en twee Belgische F-16's en daarna in formatie vloog met aan boord de hoogwaardigheidsbekleders en pers. Hierna volgde een persconferentie. Hierin werd vooral getoond hoe solide beide landen in het verdrag staan. Het is een opmaat voor nog meer samenwerking en voorbeeld hoe integratie goed kan uitpakken.

[Kees Otten & Wim Das](#)
